การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย*

A Development Of The Local Wisdom Knowledge Management Model With The Knowledge Transformation To Promote The Knowledge Management Ability And Critical Thinking For The Thai Language's Teacher Students

ปริญญา ปั้นสุวรรณ์ (Parinya Pansuwan)**
บำรุง ชำนาญเรือ (Bamroong Chamnanrua)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย 2) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาครูภาษาไทยและครูพี่เลี้ยงที่มีต่อรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นักศึกษาครูภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 19 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ รูปแบบการจัดการความรู้ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น แบบประเมินความสามารถในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการสอนภาษาไทย แบบประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาครูภาษาไทยและครูพี่เลี้ยงที่มีต่อรูปแบบการจัดการความรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t –test for dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

---

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์ระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาจากคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2561

** นักศึกษาระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
e – mail : parinyakru57@gmail.con โทร 098 – 278 - 6119

The author is a Ph.D. of the Requirements for the Degree Doctor of Philosophy Program in Curriculum and Instruction Department of Curriculum and Instruction Graduate School, Silpakorn University.is granted FY2018 Thesis Grant for Master Degree Student. e – mail : parinyakru57@ gmail. con Phone: 098 – 278 - 6119

*** อาจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
Ph.D. in Faculty of Education Silpakorn University is a advisor.

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย ที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า TSCACEA Model มีองค์ประกอบของรูปแบบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการจัดการความรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการความรู้ 3) กระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วางแผนกำหนดเป้าหมาย 2) ขวนขวายแสวงหาความรู้ 3) พินิจหมวดหมู่ให้เป็นระบบ 4) วิเคราะห์จบแล้วกลั่นกรอง 5) ตรึกตรองโยงความรู้เก่าสู่ใหม่ 6) แลกเปลี่ยนได้ให้แบ่งปัน 7) ประยุกต์พลันกับงานตน และ 4) เงื่อนไขของการนำรูปแบบการจัดการความรู้ไปใช้ ได้แก่ ระบบสังคม ระบบสนับสนุน และหลักการตอบสนอง

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย พบว่า นักศึกษาครูภาษาไทยมีความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาครูภาษาไทยและครูพี่เลี้ยงที่มีต่อรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และ ความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงที่มีต่อรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก

คำสำคัญ : ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การถ่ายโยงความรู้, การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Abstract

The purposes of this research were to: 1) develop the local wisdom knowledge management model with the knowledge transformation to promote the knowledge management ability and critical thinking for the Thai Language's teacher students. 2)study effectiveness of the local wisdom knowledge management model with the knowledge transformation to promote the knowledge management ability and critical thinking for the Thai language's teacher students. 3) Study the opinions of the Thai language's teacher students and the mentor on the local wisdom knowledge management model with the knowledge transformation to promote the knowledge management ability and critical thinking for the Thai language's teacher students. The sample of this research was 19 fifth year Thai language's teacher students, Thai language section, faculty of education, Kanchanaburi Rajabhat university. The research instruments employed in this research were knowledge management model, knowledge test on knowledge management and local wisdom, evaluation form on ability to manage local wisdom knowledge integrated with teaching Thai language, evaluation form on ability to think critically, questionnaire on opinions of Thai language's

teacher students and mentors toward knowledge management model. The data were analyzed by percentages, mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), dependent t - test, and content analysis.

The research results were as follows:

1 The local wisdom knowledge management model with the knowledge transformation to promote the knowledge management ability and critical thinking for the Thai language's teacher students was named TSCACEA Model. There were 4 components of the model: 1) Principles of knowledge management model 2) Objectives of knowledge management model 3) Knowledge management process consisted of 7 steps 1) Target plan 2) Seeking knowledge 3) Consider the category as a system) 4) Analysis and moderation 5) Contemplate old knowledge to new knowledge 6) Exchange to share 7) Applied to the job and 4) the conditions for implementing the knowledge management model, namely, social system, support system and response principle.

2. The study of the effectiveness of the local wisdom knowledge management model with the knowledge transformation to promote the knowledge management ability and critical thinking for the Thai language's teacher students revealed that Thai language's teachers student's ability to manage knowledge and critical thinking increased significantly at the .05 level.

3. The study of the opinions of the Thai language's teacher students and the mentors on the local wisdom knowledge management model with the knowledge transformation to promote the knowledge management ability and critical thinking for the Thai language's teacher students found that the opinions of the Thai language's teacher students on the local wisdom knowledge management model with the knowledge transformation to promote the knowledge management ability and critical thinking for the Thai language's teacher students were at the most levels mean and the opinions of the mentors on the local wisdom knowledge management model with the knowledge transformation to promote the knowledge management ability and critical thinking for the Thai language's teacher students overview were at much level.

Keywords: Local wisdom, Knowledge transformation, Critical thinking

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

บทนำ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณถือได้ว่าเป็นทักษะการคิดที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกระดับ เนื่องจากมีเป้าหมายเพื่อที่ให้ได้ความคิดที่ผ่านการพิจารณาถึงข้อมูล หลักฐานและเหตุผลอย่างรอบคอบแล้ว ดังนั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นพื้นฐานของการคิดทั้งปวง (ทิศนา แขมมณี, 2544) อย่างไรก็ตามการคิดอย่างมีวิจารณญาณของบุคคลจะดีหรือไม่นั้น ย่อมประกอบด้วยการมีข้อมูลสารสนเทศที่มากเพียงพอสำหรับสนับสนุนการคิดที่ถูกต้อง เหมาะสมและเป็นเหตุเป็นผล เชื่อถือได้ สำหรับการเรียนการสอนนั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง จากผลการประชุมนานาชาติว่าด้วยการเตรียมครูในศตวรรษที่ 21 ระบุว่าคุณลักษณะที่จำเป็นของครูที่มีคุณภาพ คือทักษะวิชาครู (Skill of Effective Teacher) ครูต้องมีความสามารถในการนำวิชาครูไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวิธีการสอนที่หลากหลายตลอดทั้งมีวิธีการและยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ต่างๆ (Assin, 1995: 24) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการนำความรู้ด้านศาสตร์การเรียนการสอนมาเป็นพื้นฐานในการประเมินและตัดสินใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ สถานการณ์ปัญหา ข้อโต้แย้ง หรือข้ออ้างที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ได้อย่างสมเหตุสมผล

ด้วยเหตุผลที่การคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นมีความสำคัญสำหรับครู ดังนั้นการสร้างครูให้มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 2552 ระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) ได้กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ 6 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา,2552) เมื่อพิจารณาด้านที่ 3 ทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) พบว่านักศึกษาต้องมีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหา หมายถึง การคิดวิเคราะห์ถึงปัญหาและสามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นทักษะขั้นสูงที่มีความจำเป็นสามารถช่วยให้คนพัฒนาศักยภาพในการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้องค์กรเกิดความก้าวหน้าตามไปด้วย เป็นภาพสะท้อนให้เกิดสังคมอุดมปัญญา ดังที่ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2551 : 2) และสุมน อมรวิวัฒน์ (2541 : 5) กล่าวว่า สังคมที่มีอยู่แบบเดิมๆ ไม่มีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ย่อมมีแต่การเลียนแบบและง่ายต่อการที่จะถูกครอบงำทางความคิด และขาดความเจริญก้าวหน้า จำเป็นต้องพัฒนาคนในสังคมให้มีความสามารถในการคิด สามารถสร้างสรรค์ผลงานใหม่ได้ และมีการพัฒนาเชื่อมโยงความรู้เป็นสังคมที่อุดมด้วยเหตุผลและความรู้ ซึ่งเครื่องมือสำคัญในการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายได้ คือ การจัดการความรู้ เพราะมีหลักการสำคัญที่เห็นว่าบุคลากรในองค์กรเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว องค์กรสมัยใหม่จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ และบุคลากรทุกคนในองค์กรจะต้องสามารถทำงานได้ครอบคลุมงานหลักขององค์กรในทุกๆ ด้าน และสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้ เพื่อที่จะผลักดันให้องค์กรมี

ประสิทธิภาพและสามารถปรับตัวได้ในสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน แนวคิดดังกล่าวสอดคล้อง(กระทรวงศึกษาธิการ (2550), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2549), ประพนธ์ ผาสุกยืด (2550) และวิจารณ์ พานิช (2551)

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการจัดการความรู้กับการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นมีส่วนที่สัมพันธ์กัน เมื่อผสมผสานกันแล้วจะช่วยให้คนในองค์กรมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพของงานในองค์กร สำหรับการเรียนการสอนก็เช่นกัน เป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องฝึกความสามารถในการจัดการความรู้ให้กับนักศึกษาครู เพื่อให้นักศึกษาครูมีความสามารถในการจัดการความรู้กับข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่มากมายสำหรับการนำมาออกแบบการเรียนการสอนได้อย่างมีวิจารณญาณเพราะการสอนนั้นครูต้องสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ โดยจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง คิดเป็น ทำเป็น ซึ่งการที่ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็นได้นั้นย่อมเกิดจากการสร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่ครูได้สอน หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้เรียนสามารถถ่ายโยงความรู้จากประสบการณ์เดิมไปสู่ประสบการณ์ใหม่ได้ และเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งความหมายของการถ่ายโยงความรู้ คือ ความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้จากสถานการณ์หนึ่งหรือบริบทหนึ่งไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่มีบริบทต่างจากสถานการณ์เดิม และผู้เรียนตระหนักรู้ว่าตนเองได้ใช้ความรู้เหล่านั้นในสถานการณ์ใหม่ การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการความรู้ผู้เรียนจะได้เชื่อมโยงความรู้หรือถ่ายโยงความรู้ไปตลอดระยะเวลาการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการเชื่อมโยงความรู้ที่ตนเองได้เรียนรู้มานั้นอย่างสม่ำเสมอในสาระที่ได้เรียนรู้ และช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการถ่ายโยงความรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุรางค์ โค้วตระกูล, (2544: 263) และ Bigge, (1999: 17)) จะเห็นว่าการถ่ายโยงความรู้เป็นแนวคิดและกระบวนการที่จะช่วยเติมเต็มการจัดการความรู้ในด้านการนำความรู้ที่มีอยู่เดิม มาต่อยอดใช้กับสถานการณ์ใหม่หรือบริบทใหม่ได้อย่างลงตัว และส่งผลต่อความสามารถในการคิดของครูด้วยเช่นกัน เมื่อครูมีความสามารถในการจัดการความรู้และมีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก็จะสามารถเลือกเนื้อหาต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัว เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาออกแบบบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชาของตนเองได้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2553 มาตรา 7 ได้กำหนดไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ส่วนมาตราที่ 23 (3) และ 29 กล่าวว่า ให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา อีกทั้งให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยร่วมมือกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่นๆ ให้ผู้เรียน โดยใช้กระบวนการในการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ ในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ (กระทรวงศึกษาธิการ,2546: 11 - 30) ซึ่งสอดคล้องกับแนว

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ที่กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาโดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ต้องเป็นไปเพื่อความเป็นไทยให้มีความรัก และความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและประเทศชาติ มีการสร้างและการใช้ความรู้และความสามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันและชาญฉลาด ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการเรียนการสอนให้ได้ เพื่อให้บรรลุผลตามพระราชบัญญัติการศึกษาดังที่กล่าวมาแล้วนั้น การพัฒนาความสามารถในการจัดการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับนักศึกษาครูจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะจะทำให้เกิดผลผลิตที่เป็นครูที่มีคุณภาพสามารถจัดการความรู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครูซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการเป็นครู ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตครูภาษาไทยให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย

2.1 เพื่อศึกษาผลการประเมินความสามารถในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บูรณาการกับการสอนภาษาไทย

2.2. เพื่อศึกษาผลการประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครูภาษาไทย

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาครูภาษาไทยและครูพี่เลี้ยงที่มีต่อรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

1. นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ชั้นปีที่ 5 ที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 55 คน

2. นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ชั้นปีที่ 5 ที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 19 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอยู่ ตั้งอยู่ในพื้นที่หลากหลายมนจังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอไทรโยค อำเภอหนองปรือ อำเภอบ่อพลอย อำเภอท่าม่วง และอำเภอพนมทวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1.1 รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย

1.2 เอกสารประกอบการอบรมตามการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบประเมินความสามารถในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บูรณาการกับการสอนภาษาไทย

2.2 แบบประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครูภาษาไทย

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่พัฒนาขึ้นตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R & D) ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R1) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A): การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D1) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D and D): การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R2) เป็นการนำไปใช้ (Implementation: I): การทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย มีรายละเอียด ดังนี้

ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนของรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย จำนวน 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วางแผนกำหนดเป้าหมาย (Target plan: T) จัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในเนื้อหา การศึกษาความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการสอนภาษาไทย

ขั้นตอนที่2 ขวนขวายแสวงหาความรู้ (Seeking knowledge: S) จัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในเนื้อหากระบวนการจัดการความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นโดย ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 3 พินิจหมวดหมู่ให้เป็นระบบ(Consider the category as a system: C) ฝึกปฏิบัติการจัดหมวดหมู่ของหลักสูตรท้องถิ่นให้เป็นระบบ

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์จบแล้วกลั่นกรอง(Analysis and moderation: A) ฝึกทักษะการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่นเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดรายวิชาภาษาไทย

ขั้นตอนที่ 5 ตรึกตรองโยงความรู้เก่าสู่ใหม่ (Contemplate old knowledge to new knowledge: C) ฝึกทักษะการนำองค์ความรู้ด้านการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่น มาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นจากข้อมูลที่มีอยู่ เป็นหน่วยการเรียนรู้ท้องถิ่นของตนเอง

ขั้นตอนที่ 6 แลกเปลี่ยนได้ให้แบ่งปัน (Exchange to share: E) นำเสนอผลการพัฒนาหลักสูตรแล้วร่วมกันวิพากษ์ ให้ข้อเสนอแนะแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 7 ประยุกต์พลันกับงานตน (Applied to the job: A) ผู้วิจัยออกนิเทศติดตามผลการสอนของนักศึกษาครูที่จัดการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้บูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 2 ครั้งร่วมกับครูพี่เลี้ยง โดยพิจารณา 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นสอน และ 3) ขั้นสรุป รวมทั้งการใช้สื่อ บรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D2) เป็นการประเมินผล (Evaluation: E):การประเมินคุณภาพของรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย ที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า TSCACEA Model มีองค์ประกอบของรูปแบบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการจัดการความรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการความรู้ 3) กระบวนการจัดการความรู้ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วางแผนกำหนดเป้าหมาย (Target plan) 2) ขวนขวายแสวงหาความรู้ (Seeking knowledge) 3) พินิจหมวดหมู่ให้เป็นระบบ (Consider the category as a system) 4) วิเคราะห์จบแล้วกลั่นกรอง(Analysis and moderation) 5) ตรึกตรองโยงความรู้เก่าสู่ใหม่ (Contemplate old knowledge to new knowledge) 6) แลกเปลี่ยนได้ให้แบ่งปัน (Exchange to share) 7) ประยุกต์พลันกับงานตน (Applied to the job) และ 4) เงื่อนไขของการนำรูปแบบการจัดการความรู้ไปใช้ ได้แก่ ระบบสังคม ระบบสนับสนุน และหลักการตอบสนอง

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินความสามารถในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการสอนภาษาไทย ของนักศึกษาครูภาษาไทย พบว่าความสามารถในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการสอนภาษาไทย ของนักศึกษาครูภาษาไทย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.35, S.D. = .191)

2.2 ผลการประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครูภาษาไทย พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครูภาษาไทย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.50, S.D. = .158)

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาครูภาษาไทยและครูพี่เลี้ยงที่มีต่อรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.52, S.D.=.163) และความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงที่มีต่อรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x}$ = 4.46, S.D.=.341)

อภิปรายผล

1. ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี ความเป็นไปได้และความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย TSCACEA Model โดยกระบวนการสัมมนาอ้างอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเป็นมติร่วมกันว่ารูปแบบการจัดการความรู้ที่พัฒนาขึ้นนั้นมีความสมเหตุสมผลเชิงทฤษฎี และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดการความรู้ดังกล่าว ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ ตามที่นักวิชาการหลากหลายท่านได้เสนอกระบวนการไว้ ได้แก่ ก.พ.ร. (2548), สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (2549),วิจารณ์พานิช (2547), Marali (2001), Marquardt (2002),Mckeen และ Smith, (2003), Nonaka และ Takeuchi (2005)

ขั้นตอนของการจัดการความรู้มีความสัมพันธ์กับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นขั้นตอนการคิดพิจารณาเหตุการณ์ สภาวการณ์ปัญหา หรือ ข้อโต้แย้งอย่างรอบคอบโดยใช้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผล ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินหรือตัดสินใจข้อสรุปได้ โดยมีขั้นตอนในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายของการคิด 2) การตั้งสมมติฐานและรวบรวมข้อมูล 3) การวิเคราะห์และจัดระบบข้อมูล 4) การตีความข้อมูล 5) การใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ข้อมูล 6) การประเมินและสรุปผล 7) การนำผลไปประยุกต์ใช้ (Dressel และ Mayhew (1957), Ennis (1985), Paul (1993), Decaroli (1973), ทิศนา แขมมณี (2540)และอุษณีย์ อนุรุทธ์วงศ์ (2556)) การจัดการความรู้และการถ่ายโยงความรู้ที่ผสมผสานกันนั้น สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ กล่าวคือ การจัดการความรู้มีขั้นตอนที่คล้ายคลึงกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะเห็นได้จากกระบวนการจัดการความรู้แบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายของสิ่งที่ต้องการรู้ ขั้นตอนที่ 2 การแสวงหาความรู้ ขั้นตอนที่ 3 การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์และกลั่นกรองความรู้ ขั้นตอนที่ 5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขั้นตอนที่ 6 การประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งกระบวนการทั้ง 6 ขั้นตอนนี้มีความสอดคล้องกับขั้นตอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จึงเป็นไปได้ว่าเมื่อนักศึกษาครูมีความสามารถในการจัดการความรู้ย่อมทำให้เกิดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยเช่นกัน

2. ผลการประเมินความสามารถในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการสอนภาษาไทยของนักศึกษาครูภาษาไทย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ อาจเป็นไปได้ว่า นักศึกษาครูภาษาไทยสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการพัฒนาตนเองตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้จริง ทำให้ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างหลากหลาย กระตุ้นผู้เรียนให้พัฒนาชิ้นงาน/ภาระงาน ที่สอดคล้องกับสาระท้องถิ่น มีการกระตุ้นให้ผู้เรียน

นำเสนอผลงาน และสามารถให้ข้อเสนอแนะได้อย่างชัดเจน กระตุ้นให้ผู้เรียนระบุคุณค่าของการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บูรณาการกับการเรียนภาษาไทย และมีการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้เรียนที่หลากหลาย ทั้งนี้กระบวนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาย่อยๆ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอนการจัดการความรู้ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายของสิ่งที่ต้องการรู้ ขั้นตอนที่ 2 การแสวงหาความรู้ ขั้นตอนที่ 3 การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์และกลั่นกรองความรู้ ขั้นตอนที่ 5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขั้นตอนที่ 6 การประยุกต์ใช้ความรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ลงพื้นที่จริง และจัดการความรู้อย่างจริงจัง โดยใช้เครื่องมือในการจัดการความรู้ได้แก่ 1) ชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practices- CoPs) 2) การใช้ที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยง (Mentoring Programs) 3)การทบทวนหลังการปฏิบัติ (After Action Reviews - AAR) 4) แหล่งผู้รู้ในชุมชน (Center of Excellence - CoEs) 5)เพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Assist) โดยผู้วิจัย อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ทำหน้าที่ในการเป็นพี่เลี้ยง คอยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในทุกวิธีการ

กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของบัณฑิต ฉัตรวิโรจน์ (2550: 192) ที่ว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่จัดองค์ประกอบต่างๆ ไว้อย่างเป็นระบบระเบียบในแต่ละองค์ประกอบต่างส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีวิธีการเรียนแบบกระบวนการกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความรู้ที่ได้มาจากการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการช่วยเหลือกัน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมตามกระบวนการจัดการความรู้ผู้สอนมีหน้าที่ในการกำหนดปัญหาในการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้ สร้างความรู้และการนำความรู้ไปใช้ โดยสมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นทุกขั้นตอน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่มย่อยๆ และอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพีระพรรณ ทองศูนย์ (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานใต้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และผลการวิจัยของสุพัตรา คงขำ (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องนั้น ออกแบบขั้นตอนในการพัฒนาความสามารถในการจัดการความรู้ของกลุ่มตัวอย่างด้วยขั้นตอนของการจัดการความรู้ มีกระบวนการฝึกให้เก็บข้อมูลจริงและสามารถจัดระบบ ของข้อมูลที่มีอยู่ พร้อมทั้งจัดการนำความรู้ที่มีนั้นมาพัฒนางานของตนและและองค์กรได้ จึงเป็นไปได้ว่าการจัดการความรู้นั้นสามารถพัฒนาประสิทธิภาพของการทำงานได้อย่างแท้จริง

สำหรับการประเมินความสามารถในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการสอนภาษาไทยด้านการแสวงหาความรู้ ที่มีระดับผลการประเมินต่ำกว่าด้านอื่น เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่านักศึกษาครูภาษาไทยยังลงพื้นที่เก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น และรวบรวมความรู้ที่ได้มาบันทึกความรู้สำหรับการนำมาออกแบบการเรียนการสอนยังไม่ชัดเจน จากกระบวนการถอดบทเรียนหลังการ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ปฏิบัติงาน (AAR) หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการในการพัฒนาแล้ว นักศึกษาให้ข้อมูลตรงกันเป็นส่วนใหญ่ว่า อุปสรรคสำคัญในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ นักศึกษาครูภาษาไทยส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่ ทำให้ขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบริบทที่แท้จริงของแหล่งข้อมูล ทั้งยังตั้งคำถามที่ไม่ครอบคลุมทำให้การลงพื้นที่นั้นได้เพียงข้อมูลที่เป็นกระบวนการของภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ข้อมูลที่เป็นรากฐานของความคิด ความสำคัญของภูมิปัญญาไม่ได้ข้อมูลมากพอ ส่งผลให้ไม่สามารถบันทึกผลการลงเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ครบถ้วน ทั้งนี้ในเวทีการสัมมนาถอดบทเรียนหลังการปฏิบัติงาน (AAR) ดังกล่าว ได้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาว่าถ้ามีเวลาในการเก็บข้อมูลมากขึ้น จะช่วยให้สามารถเก็บข้อมูลจากวิทยากรที่หลากหลายมากขึ้น จะเป็นการทวนสอบข้อมูลในเรื่องเดียวกันให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ผลการประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครูภาษาไทย พบว่าความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครูภาษาไทย ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เป็นไปได้ว่า การจัดการความรู้และการถ่ายโยงความรู้ที่ผสมผสานกันนั้น สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ กล่าวคือ การจัดการความรู้มีขั้นตอนที่คล้ายคลึงกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตามปัจจัยที่เป็นสิ่งสนับสนุนให้ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครูมีมากขึ้นหลังจากการพัฒนาเป็นเพราะกระบวนการในการพัฒนาตามรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย มีทั้งหมด 7 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนผสมผสานกันระหว่างกระบวนการจัดการความรู้และการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กล่าวคือ มีขั้นตอนของการวางแผนการศึกษา การแสวงหาความรู้ การจัดระบบของข้อมูล การกลั่นกรองความรู้ การเชื่อมโยงความรู้เก่าไปสู่ความรู้ใหม่ การแลกเปลี่ยนความรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ โดยเฉพาะขั้นตอนของการเชื่อมโยงความรู้เก่าไปสู่ความรู้ใหม่ ซึ่งในรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นเรียกว่า ขั้นการตรึกตรองโยงความรู้เก่าสู่ใหม่ (Contemplate old knowledge to new knowledge) นักศึกษาครูภาษาไทยได้รับข้อมูลใหม่ คือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตนเองได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลมาได้ ผ่านการจัดระบบข้อมูลมาแล้ว ต้องเชื่อมโยงความรู้เดิมในเรื่องการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการสอนภาษาไทย ที่ตนเองเคยเรียนรู้มาแล้ว นำมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ใหม่กับเนื้อหาใหม่ที่ได้รับ ขั้นตอนนี้เป็นการให้สถานการณ์กรณีตัวอย่างที่ท้าทายความคิดของนักศึกษาครูในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บูรณาการกับการสอนภาษาไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง (2553 : 203 - 207) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยออกแบบกิจกรรมโดยการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ตัวอย่างในกรณีต่างๆ แล้วให้วิเคราะห์ตามกระบวนการของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากนั้นก็ให้สถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันแล้วให้นักศึกษาเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมมาสู่ประสบการณ์ใหม่

พบว่านักศึกษามีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มขึ้น ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญารัตน์ โคจร (2560)ที่ศึกษาเรื่องการส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาแบบร่วมมือของนิสิตครูด้วยการศึกษาผ่านบทเรียน และงานวิจัยของ และงานวิจัยของศุภวรรณ สัจจพิบูล (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยบูรณาการแนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ เนื้อหาและประเภทงานเขียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ซึ่งงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องล้วนมีขั้นตอนของการพัฒนาผู้เรียนด้วยการให้สถานการณ์ตัวอย่างแล้วฝึกวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ผลการวิจัยล้วนพบว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นนั้นสามารถส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้กับผู้เรียนได้จริง

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาครูภาษาไทยและครูพี่เลี้ยงที่มีต่อรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และครูพี่เลี้ยงที่มีต่อรูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดการถ่ายโยงความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครูภาษาไทย อยู่ในระดับ มาก จากการสัมมนาถอดบทเรียนหลังการปฏิบัติงาน (AAR) ทั้งนักศึกษาครูภาษาไทย และครูพี่เลี้ยง ล้วนสะท้อนผลการพัฒนาตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นว่า สามารถพัฒนาความสามารถในการจัดการความรู้ได้จริง มีความเข้าใจการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบูรณาการกับการเรียนการสอนภาษาไทย นอกจากนี้ยังนำทักษะการจัดการความรู้ไปใช้ในการทำงาน และการออกแบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

Amornwiwat,S.(1998). Thammai Tōṇg Padirūp Kān Rīan Rū [Why reform?], in Office of the National Education, Reform of learning based on 5 theories, Bangkok: Idea Square.

สุมน อมรวิวัฒน์.(2541). “ทำไมต้องปฏิรูปการเรียนรู้”ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี**.กรุงเทพมหานคร : ไอเดียสแควร์.

Anurutwong,U.(2013). Kān Phatthanā Thaksa Kān Khit Radap Sūng [Development of high-level thinking skills], Bangkok: IQ Book Center.

อุษณีย์ อนุรุทธ์วงศ์.(2556).**การพัฒนาทักษะการคิดระดับสูง**. กรุงเทพมหานคร : ไอ.คิว.บุ๊คเซ็นเตอร์.

Bhasukyut,P.(2007). Kān Čhatkān khwāmrū (KM) Chabap Khapkhlūan [Knowledge Management (KM) powered version],], Bongkok: Yai Mai.

ประพนธ์ ผาสุกยืด.(2550).**การจัดการความรู้ (KM) ฉบับขับเคลื่อน**.กรุงเทพมหานคร : ใยไหม.

Chatwirote,B.(2007). Kān Phatthanā Rūpbǣp Kān Čhat Kān Rīan Kān Sōṇ Bǣp Kān Čhat Kān khwāmrū phūa Sœ̄msāng Samatthana Kānsōṇ khōṇgnak Suksā Khrū [DEVELOPMENT OF A KNOWLEDGE MANGEMENT LEARNING MODEL TO ENHANCE STUDENT TEACHERS’ TEACHING COMPETENCIES], A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Higher Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University.

บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์.(2550). “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู”.วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (นโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา)บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cojorn,K.(2017). “Kān Songsœ̄m khwām Samart Nai Kān Khit Yāng Mī Wičhānyān læ Kān Kǣ Panhā Bǣp Rūammū khōṇg Nisit Khrū Dūaikān Suksā Phān Botrīan” [Enhancingthe CriticalThinking andCollaborative Problem Solving Ability of Pre-service Teacher through a Lesson Study Guideline]. Veridian E-Journal, Silpakorn University 10,3 (September – December) : 170 - 185.

กัญญารัตน์ โคจร.(2560). “การส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาแบบร่วมมือของนิสิตครูด้วยการศึกษาผ่านบทเรียน”. Veridian E-Journal, Silpakorn University 10,3 (กันยายน – ธันวาคม) : 170 – 185.

Khæmmanee,Th.(2001). Witthayākān dān Kān Khit [Science of thinking], Bongkok: The Master Group Management Co., Ltd.

ทิศนา แขมมณี.(2544).**วิทยาการด้านการคิด**.กรุงเทพมหานคร : บริษัท เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.

Kitroongrueng,P.(2010). Kān Phatthanā Rūpbæp Kānsoṇ Doi Chai Kranī Suksā Thāng Sāt Kānrian Kānsoṇ phūa Songsœm khwām Samart dānkān Khit Yāng Mī Wichānyān khoṇng Nak Suksā Wichāchīp Khrū [DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL MODEL USING CASE BASED LEARNING BASED ON SCIENCE OF TEACHING TO ENHANCE STUDENT TEACHER'CRITICAL THINKING], A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Philosophy Program in Curriculum and Instruction Graduate School, Silpakorn University.

ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง.(2553). "การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู".วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Khootrakun,S.(1998). Čhit Vitthaya Kān Suksā [Educational Psychology. 4th edition], Bangkok: Publisher of Chulalongkorn University.

สุรางค์ โค้วตระกูล.(2541).**จิตวิทยาการศึกษา**.พิมพ์ครั้งที่ 4.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kongkhum,S.(2013). Kān Phatthanā Rūp Bæp Kān Čhatkān khwām Rū Phūmpanyā Phūnbān Nang Talung phūa Sœm Sāng khwām Khēmkhæng Thāngwatthanatham Thoṇng Thin [THE DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE MANAGEMENT MODEL FOR SHADOW PUPPET (NANG TALUNG) LOCAL WISDOM TO STRENGTHEN LOCAL CULTURE], A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Philosophy Program in Development Education Graduate School, Silpakorn University.

สุพัตรา คงขำ.(2556)."การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านหนังตะลุงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น".วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Ministry of Education. (2004).Phra rāt cha ban yat kān suk sā hæng chāt pho.sor.2542 [National Education Act B.E. 2542],Bongkok: Khurusaphālātphrāo Printing house.

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

กระทรวงศึกษาธิการ.(2546).**พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542** แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

Ministry of Education, Office of the Education Council.(2010). Khū mư̄ kān čhat kān khwām rūnai‘ong koṇ kān suk sā [A Guide to Managing Knowledge in Educational Organizations], Bongkok: Khurusaphālātphrāo Printing house.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **คู่มือการจัดการความรู้ในองค์กรการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

Nachairit, D.(2014). Kān Phatthanā Rūpbæp Kān Čhat Kānrīan Kānsoṇ Bæp Phasomphasān Dūai Kān Rīan Rū Rūam Kan Doī Chai Kranī Suksā phūasong Soēm Kānkhit Yāng Mī Wičhānyān Kānkhit Kæpanhā læ Kān Rīan Rū Rūamkan Pen Thīm khoṇng Nak Suksā Radapparinya Trī Khrusāt/suksāsāt [THE DEVELOPMENT BLENDED LEARNING MODEL USING COLLABORATIVE AND CASE-BASED LEARNING TO ENHANCE CRITICAL THINKING PROBLEM SOLVING THINKING AND TEAM LEARNING OF UNDERGRADUATE EDUCATION STUDENTS], A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Philosophy Program in Curriculum and Instruction Graduate School, Silpakorn University.

ดรุนภา นาชัยฤทธิ์.(2557). “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันโดยใช้กรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหาและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์”.วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Office of the Public Sector Development Commission And Thailand Productivity Institute.(2006). Khūmư̄ Kān Čhattham Phæn Čhatkān khwāmrū : Khrongkān Phatthanā Sūan Rātchakān Hai Pen ‘Ingkoṇ hæng Kān Rīan Rū læ Kānčhat Kān khwām Rū Nai Sūan Rātchakān [Knowledge Management Plan Development Manual: The Government Sector Development Project is a learning organization and knowledge management organization], Bangkok: Office of the Public Sector Development Commission.

สำนักงาน ก.พ.ร.และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.(2549).**คู่มือการจัดทำแผนจัดการความรู้ : โครงการพัฒนาส่วนราชการให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้ในส่วนราชการ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ก.พ.ร.และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

Panich, W.(2004). Kān Čhatkān khwāmrū kap Kān Boṛihān Ratchakān Nǣomai [Knowledge management with the new administration], Bongkok: Yai Mai.

วิจารณ์ พานิช. (2547). **การจัดการความรู้กับการบริหารราชการแนวใหม่.** กรุงเทพมหานคร : ใยไหม.

Satjapiboon,S.(2010). Kān Phatthanā Rūpbǣp Kān Rīan Kān Soṇ Doī Būranākān Nǣo Kān Soṇ Khīan Bǣp Nen Krabuānkān Nūahā læpraphet Ngānkhīan phūa Songsœ̄m khwām Samart Nai Kān Khīan Chœ̄ng Wichākān læ Kān Khit Yāng Mī Wičhānyān khoṇngnisit Naksuksā Radap Parinya Bundit [DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL BY INTEGRATING PROCESS – BESAD CONTENT – BASED AND GENRE – BASED APPROACH FOR ENHANCING ACADEMIC WRITING AND CRITICAL THINKING ABILITY OF UNDERGRADUATE STUDENT],], A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy in Curriculum and instruction , Chulalongkorn University.

ศุภวรรณ สัจจพิบูล.(2553).“การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยบูรณาการแนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ เนื้อหาและประเภทงานเขียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเชิงวิชาการ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต.”วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Sinlarat, Ph.(2008). Khūmū Kān Plīan Phān Kān Suksā Tām Lak Sattasilā [Guide to transitional education based on Sattasila hinge], Bongkok: Phrikwan Graphics.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์.(2551).**คู่มือการเปลี่ยนผ่านการศึกษาตามหลักสัตตศิลา**.พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟิค.

The Higher Education Commission.(2009). Krop Mātrathān Khunnawud Radap Udom Suksā [Standard framework for higher education], Accessed January 25, 2560. Accessed from http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.(2552).**กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา**.เข้าถึงเมื่อ 25 มกราคม 2560.เข้าถึงได้จาก http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/.

Thongsoon, P.(2013). Kān Phatthanā Laksūt Fuk Obrom Khrū phūa Phatthanā Laksūt Kān Čhatkān khwāmrū Phūmpanyā Thōngthin ʻĪsāntai dān Kānthōngthīao Chœ̄ng Watthanatham [THE TEACHER DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM KNOWLEDGEMANAGEMENT PROGRAM ON LOCAL WISDOM OF LOWER ESAN], A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Philosophy Program in Curriculum and Instruction Graduate School, Silpakorn University.

พีระพรรณ ทองศูนย์.(2556). “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานใต้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม”.วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาษาต่างประเทศ

Assin D.N. (1995). “Teacher Education in an Ear of Transformation” Preparing Teachers for All the World Children : An Era of Transformation. Bangkok : Chulalongcorn University Printing House.

Bigg, B. S.(1999). **Human Characteristics and School Learning**. New York : Mc Graw Hill.

Decaroli,J. (1973).“What Research Say to The Classroom Teacher : Critical Thinking.”**Social Education** 37,1 (January 1973) : 67 – 68.

Dressel,Paul and Lewis B.Mayhew.(1957).**General Education : Exploration in Evaluation**.2nd ed.Washington,D.C.: American Council on Education.

Ennis,R.H.(1993). “Critical Thinking Assessment.”**Theory into Practice** 32 ,3 : 10.

Marali, Y. (2001). **Knowledge management and organizational competence**. New York: New York University press.

Marquardt, M.J. (2002). **Building the learning organization**.: Mastering the 5 elements for corporate learning. Palo Alto, CA: Davies-Black.

Nonaka, I., & Takeuchi, H. (2005). **The knowledge-creating company : how Japanese companies create the dynamics of innovation**. New York: Oxford University press.

Paul,R.(1993).**Teaching critical thinking**. California : Center For Critical Thinking and Moral Critique.